

KOMPETENCIJŲ UGDYMO PAVYZDŽIAI

ISTORIJA

Pagal: http://www.upc.smm.lt/veikime/turinys/failai/kompetencijos_3.3.pdf

http://www.smm.lt/strategija/docs/vssi/090219/3%20sekcija/Ugdymo_teorija_ir_realybe.pdf

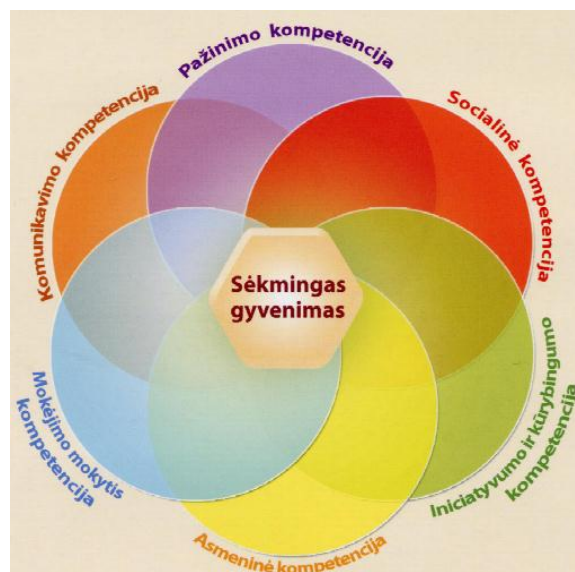
Švietimo įstatyme teigiama, jog kompetencija – tai mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma. Bendrosiose ugdymo programose greta dalykinių kompetencijų taip pat yra ir bendrosios:

- mokėjimo mokytis;
- komunikavimo;
- pažinimo;
- socialinė;
- iniciatyvumo ir kūrybingumo;
- asmeninė.

Bendrosios kompetencijos yra ypač reikšmingos asmens brandai, tolesniam mokymuisi ir būsimai profesinei karjerai. Jas kartu galima laikyti gyvenimo įgūdžiais, bazine mokyklos užduotimi.

Visos bendrosios kompetencijos laikomos vienodai svarbiomis. Jos jungia visus mokomuosius dalykus ir yra bendros visam ugdymo turiniui. Akivaizdu, kad vien pamokose kompetencijų neišugdysi. Šis procesas turi vykti nuolat – mokykloje, neformaliame ugdyme, namuose.

Bendrosios kompetencijos yra glaudžiai susijusios viena su kita, papildančios viena kitą. Ugdant vieną kurią kompetenciją, kartu ugdomos ir kitos kompetencijos. Antai, gebėjimas surasti, atrinkti, apibendrinti informaciją, ja pasinaudoti ir perteikti kitiems yra vienodai svarbus ugdam mokėjimo mokytis, komunikavimo ir pažinimo kompetencijas.

1 pav. Projekto „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro
(5–8 kl.) mokinių kompetencijų ugdymas“ metodinė medžiaga „Kompetencijų ugdymas“ (2010)

Ugdant bendrąsias kompetencijas, mokiniams siūlytinos teikiančios daug galimybių užduotys:

- reikalaujančios aktyvaus mokinių įsitraukimo;
- skatinančios kūrybingumą ir žinių taikymą;
- leidžiančios rinktis skirtingus atlikimo būdus;
- skirtos įvairių gebėjimų ugdymui ir įvairių pasiekimų lygių mokiniams;
- leidžiančios bendradarbiauti ir diskutuoti;
- teikiančios galimybių mokiniams pajusti pasitikėjimą savo jėgomis ir tapti savarankiškais.

Atskirų kompetencijų aprašai ir būdai joms siekti

Kompetencijos aprašas	Būdai siekti kompetencijos, mokantis istorijos
<i>Mokėjimo mokytis kompetencija</i>	
<p><i>Poreikis mokytis, atsakomybė už savo mokymąsi, užsibrėžto tikslo siekis.</i></p> <p><i>Gebėjimas planuoti ir apmąstyti mokymąsi, išsikelti pamatuotus uždavinius. Savo mėgstamų mokymosi būdų, pakankamų ir tobulintinų gebėjimų, mokymosi pasirinkimo galimybių žinojimas.</i></p>	<p>I. Užduotys, kurios mokiniams duoda supratimą apie tai, kokią asmeninę naudą jie gauna mokydamiesi istorijos, kur praktikoje galės pritaikyti istorijos žinias ir gebėjimus, kokioms specialybėms įgyti reikalingas istorijos išmanymas. <...></p> <p>II. Skirtingų pasiekimų lygio mokiniams skiriamos įvairaus sudėtingumo užduotys (nuo paprastų, vienos srities žinių ir vienos procedūros taikymo iki reikalaujančių kelių sričių žinių ir gebėjimų taikymo). Pasirinkimui gali būti teikiamos užduotys, kurios reikalauja nuosekliai:</p> <p>žinojimo (atkartojimo, apibrėžimo, apibūdinimo), supratimo (paaiškinimo, suskirstymo, interpretavimo), taikymo (pritaikymo, naudojimo), analizavimo (palyginimo, priežasčių-padarinių nustatymo), apibendrinimo (neįprastos situacijos išsprendimo, apžvalgos parengimo, hipotezės pateikimo), vertinimo (požiūrio kilmės nustatymo ir pagrindimo,</p>

	<p>privalumų ir trūkumų nustatymo, argumentavimo).</p> <p>III. Užduotys su galimybe rinktis skirtingus mokymosi šaltinius norint gauti tą patį rezultatą.</p> <p>IV. Užduotys su galimybe rinktis mokiniams tinkamą tempą ir galimybė blogai atliktą užduotį taisyti, kol bus pasiektas tinkamas rezultatas.</p> <p>V. Užduotys su galimybe mokiniai įsivertinti, ar buvo pasiekti mokymosi tikslai, nustatyti, kas mokantis jiems sekėsi geriausiai, o ko padaryti nesisekė.</p>
Komunikavimo kompetencija	
<p><i>Konstruktyvaus dialogo siekimas, atsakingas kalbos vartojimas. Įvairaus pobūdžio žodinių ir nežodinių pranešimų supratimas ir perdavimas, bendravimas atsižvelgiant į tikslą, adresatą, situaciją. Informacijos radimas, kritiškas vertinimas, apibendrinimas ir tinkamas jos pateikimas kitiems</i></p>	<p>I. Darbas grupėse, kada vieni kitus moko savo išmoktos medžiagos porcijų.</p> <p>II. Projektinė veikla: komanda su skirtingais vaidmenimis – pvz., vadovas, redaktorius, fotografas, dailininkas, IT specialistas, medžiagos rinkėjas. Vaidmenų pasiskirstymas pagal polinkius – atliekant savo mėgiamą darbą galima šiek tiek susidomėti ir turiniu.</p> <p>III. Darbas grupėse, kada skirtingiems grupės nariams pateikiama užduotis surasti informacijos apie tam tikrą objektą skirtinguose šaltiniuose, o paskui ją sudėti į vieną vietą ir apibendrinti.</p>
Pažinimo kompetencija	
<p><i>Siekis pažinti save, domėjimasis aplinka, jos raida. Pažinimo metodų kryptingas pasirinkimas ir taikymas, nuoseklus, logiškas, kritiškas mąstymas, problemų analizavimas ir sprendimas, pagrįstų išvadų darymas. Gebėjimas aprašyti pasaulį kalba, vaizdais, simboliais ir kitomis priemonėmis.</i></p>	<p>I. Užduočių, kurias atliekant reikia naudoti savo, savo šeimos, ar giminės istorijos faktus, pateikimas.</p> <p>II. Probleminių užduočių pateikimas. Problemiškumas – informacijoje esantys prieštaravimai.</p>
Socialinė pilietinė kompetencija	
<p><i>Pagarba ir tolerancija įvairių kultūrų,</i></p>	<p>I. Užduotys su empatinių gebėjimų ugdymu – vertinti</p>

<p><i>socialinių ir amžiaus grupių abiejų lyčių žmones, savo ir kitų teisių ir pareigų žinojimas, savęs kaip bendruomenės ir visuomenės nario suvokimas. Konstruktivus bendradarbiavimas siekiant bendro tikslo, konfliktų valdymas, draugiškų santykių kūrimas ir palaikymas, pagalba kitiems.</i></p>	<p>praeities reiškinius iš įvairių pusių pozicijų – žiūrėjimas į tą pačią problemą jos amžininkų (priešininkų, sąjungininkų, skirtingo amžiaus, lyties, socialinės padėties, tikybos ... žmonių) akimis. Gali būti ir dirbtinai konstruojama požiūrio „savininko“ charakteristika</p>
<i>Iniciatyvumo ir kūrybingumo kompetencija</i>	
<p><i>Idėjų sąsajų matymas ir naujų idėjų kūrimas, originalus mąstymas, patirties pritaikymas naujose situacijose, alternatyvių problemų sprendimo būdų numatymas. Atvirumas pokyčiams, aktyvus dalyvavimas įgyvendinant naujas idėjas, kitų įtraukimas.</i></p>	<p>I. Užduotys, kurias galima atlikti įvairiais būdais, arba neturinčios vieno teisingo atsakymo užduotys. Taip skatinamas mokinių kūrybiškumas, saviraiška, suteikiama galimybė rinktis ir pasireikšti įvairių mokymosi stilių ir pasiekimų lygio mokiniams.</p>
<i>Asmeninė kompetencija</i>	
<p><i>Teigiamas savęs vertinimas, pasitikėjimas savimi, mokėjimas sutelkti jėgas siekiant užsibrėžtų tikslų. Atsparumas nesėkmėms ir konfliktams, mokėjimas įveikti stresą, ieškoti paramos ir ją priimti. Sąžiningas ir atsakingas veikimas, gebėjimas numatyti savo elgesio padarinius, rūpinimasis savo ir kitų sveikata, saugus elgesys.</i></p>	<p>I. Savęs, savo naujai įgytų žinių ar gebėjimų įsivertinimo lentelė temos ar pamokos pabaigoje</p>
<i>Kultūrinė kompetencija</i>	
<p>Savo tautos, šalies, Europos ir pasaulio kultūros vertės ir tarpusavio ryšių supratimas. Savęs tapatinimas su Lietuvos ir Europos kultūra.</p>	<p>I. Kultūros paveldo objektų, kultūros reiškinių, kūrėjų, kultūrinių skirtumų ir panašumų išryškkinimas.</p>

<p>Orientavimasis kultūrinėje erdvėje ir šiuolaikinių kultūros raidos tendencijų supratimas. Aktyvus dalyvavimas kultūrinėje veikloje. Estetinio skonio išsiugdyimas ir kritiškas stereotipų vertinimas. Gebėjimas spręsti tarpkultūrinio bendravimo problemas.</p>	
---	--

ISTORIJOS DALYKINĖS KOMPETENCIJOS UGDYMAS

Dažnai literatūroje nurodoma istorijos dalyko kompetencijos viena iš aukščiausių išraiškų – istorinis mąstymas. Istorinis mąstymas įgyjamas per žinias, gebėjimus ir nuostatas. Pastarieji įgyjami tam tikrose veiklos srityse. Nors gyvenime jos yra integruotos, tačiau dėl patogumo išskiriamos tokios keturios veiklos sritys:

- 1) istorinės raidos supratimas,
- 2) orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje,
- 3) istorijos tyrimas ir interpretavimas bei
- 4) istorijos supratimo raiška.

Veiklos srities aprašas	Būdai siekti kompetencijos
Istorinės raidos supratimas	
<p>Svarbiausių istorinių įvykių, reiškinių, procesų, lėmusių dabartinės visuomenės raidą, paaiškinimas; istorinių asmenybių poveikio visuomenės istorinei kaitai ir jų veiklos priklausomybės nuo epochos vertinimas.</p>	<p>I. Bet kurios užduotys pagal Bloom'o taksonomiją nuo žinojimo ir supratimo iki vertinimo</p>
Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje	
<p>Istorinių įvykių, reiškinių ir procesų analizavimas atskirų epochų kontekste, ryšių tarp pokyčių skirtingose visuomenės gyvenimo srityse paaiškinimas atsižvelgiant į laiko ir erdvės parametrus.</p>	<p>I. Užduotys chronologijos supratimui :</p> <p>I-1. laiko juostų (bendrųjų ar teminių) sudarymas;</p> <p>I-2. chronologinių ar sinchroninių lentelių sudarymas;</p> <p>I-3. pasaulio ir Lietuvos istorijos įvykių,</p>

	<p>reiškinių ir procesų priskyrimas istorijos laikotarpiams;</p> <p>I-4. savo gyvenamosios vietovės, Lietuvos, Europos ir pasaulio istorijos įvykių ir reiškinių susiejimas.</p> <p>II. Užduotys su žemėlapiu:</p> <p>II-1. istorijos žemėlapiu kaip istorinių objektų lokalizacijos priemonės naudojimas;</p> <p>II-2. istorijos žemėlapiu kaip žinių apie gamtos sąlygas ir žmonių veiklą šaltinio naudojimas;</p> <p>II-3. istorijos žemėlapiu kaip priemonės nustatyti įvykių priežastis ir pasekmes naudojimas;</p> <p>II-4. žemėlapiu kaip istorijos šaltinio, iš kurio mokiniai nustato žemėlapiu autoriaus ir to meto visuomenės (ar jos dalies) pasaulėžiūrą, ideologiją, naudojimas.</p>
Istorijos tyrimas ir interpretavimas	
<p>Įvairiuose istoriniuose šaltiniuose, istorikų tekstuose esančios informacijos supratimas, jų tinkamumo atsakant į nagrinėjamus klausimus vertinimas; gebėjimas iš įvairių pozicijų paaiškinti istorinę visuomenės praeitį, jos kaitos priežastis.</p>	<p>I. Užduotys:</p> <p>I-1. temai nagrinėti reikalingų (tinkamų) šaltinių atsirinkimas;</p> <p>I-2. informacijos apie istorijos įvykius ir reiškinius atsirinkimas iš istorijos šaltinių, jos palyginimas;</p> <p>I-3. kritiškas keleto skirtingų istorijos šaltinių vertinimas – jų atsiradimo laiko, autorystės, priežasčių ir skirtingo informacijos pateikimo nustatymas, sprendimas apie patikimumą;</p> <p>I-4. šaltiniuose, istorijos tekstuose atsirinktos patikimos informacijos apibendrinimas.</p>
Istorijos supratimo raiška	
<p>Pasirengimas žodžiu, raštu, naudojant IT, diskutuoti istorinėmis temomis, tinkamai</p>	<p>Užduotys:</p> <p>I. medžiagos atranka ir klasifikavimas pagal</p>

vartojant sąvokas, argumentuojant savo teiginius ir pagrindžiant išvadas.	įvairius kriterijus; II. pristatymo planavimas ir realizavimas; III. diskusija remiantis istorine medžiaga.
---	---